

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (*Good Governance*)

(หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี)

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (**Knowledge Management**)

สำหรับบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ

พิเศษ ปันรัตน์

หัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลักการพื้นฐานของการสร้างธรรมาภิบาล

ความเดิม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ระบุว่าธรรมาภิบาล มี 6 องค์ประกอบ คือ

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ไม่เลือกปฏิบัติ และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ หรือตามอำนาจของตัวบุคคล

2. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกัน โดยมี การให้และการรับข้อมูลที่สะดวก เป็นจริง ทันท่วงที ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปที่ชัดเจนและเท่าเทียม มีกระบวนการ ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

3. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม รับรู้ และร่วมคิด ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญ ของประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น การแจ้งความเห็น การได้ สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ นอกจากนี้ยังรวมถึงการร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ ต่อ ผลของการกระทำนั้น

4. หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ ได้แก่ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้เป็นการสร้างกลไกให้มีผู้รับผิดชอบ ตระหนักในหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

5. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม

6. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม สำนึกในหน้าที่ของตนเอง มีความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย และเคารพในสิทธิของผู้อื่น.

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance)

- ▶ หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ.2540 แล้ว เพื่อให้กระบวนการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เกิดผลอย่างจริงจัง คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2542 (สำนักงาน ก.พ.2545) ประกอบด้วยหลักพื้นฐาน 6 ประการ และในเวลาต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงมาเป็น 10 ประการ ได้แก่

▶ 1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness)

คือ ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
ของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณดำเนินการ
รวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มี
ภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของ
ประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนโดยการปฏิบัติ
ราชการจะต้องมีทิศทางยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มี
กระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมี
การติดตามประเมินผลและพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็น
ระบบ

▶ 2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)

คือ การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่สุดที่มี
การออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือ
การบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้ง
ด้านต้นทุน แรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการ
พัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อ
ตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุก
กลุ่ม

▶ 3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness)

คือ การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองความคาดหวังหรือความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่าง

▶ 4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability)

คือ การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงความสำคัญในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

▶ 5. **หลักความโปร่งใส (Transparency)**

คือ กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ และสามารถตรวจสอบได้

▶ 6. **หลักการมีส่วนร่วม (Participation)**

คือ กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาหรือ ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

▶ 7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)

คือ การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่นๆ (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทนโดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้างความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

▶ 8. **หลักนิติธรรม (Rule of Law)**

คือ การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

▶ 9. **หลักความเสมอภาค (Equity)**

คือ การได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชายหรือหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่นๆ

▶ 10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)

คือ การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์.

สรุป

การใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้องค์การสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุมติดตามและตรวจสอบ โดยมีประชาชนหรือองค์การภายนอกมีส่วนร่วม

ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารองค์การ เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์การ เป็นการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงาน และการทำงานในองค์การ และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี

ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สิ้นเปลือง การติดตามการทุจริต ความโปร่งใส โดยคำนึงถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะได้รับผลกระทบ เนื่องจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐนั้น จะเกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง.

หลักนิติธรรมแห่งชาติ (ล่าสุด 19 ก.ย.2554)

- ▶ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้วางระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2554 จัดตั้งเป็นองค์กรอิสระ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา ครม. ศาล องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานรัฐ เป็นไปตามหลักนิติธรรม โดยมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม ความชอบธรรม ความเสมอภาคของบุคคลในสังคม สิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมตามระบบกฎหมายภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ.

การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (*Good Governance*)

(หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี)

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (**Knowledge Management**)

สำหรับบุคลากรคณะบริหารธุรกิจ

พิเศษ ปันรัตน์

หัวหน้าสำนักงานเลขานุการคณะบริหารธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์